

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2004 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2005

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan apulaispääsihteeri on kirjeellään 16 päivänä syyskuuta 2004 saattanut valiokunnan tietoon, että eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 2004 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2005 (HE 151/2004 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Puolustusvaliokunta on eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla päättänyt antaa asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnalle puolustusministeriön hallinnonalan osalta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Eero Lavonen ja talousjohtaja Timo Norbäck, puolustusministeriö
- eversti Raimo Jyväsjärvi ja eversti Turikka Heinonen, Pääesikunta
- kommodori Hanno Strang, Merivoimien esikunta
- prikaatikenraali Pekka Tuunanen, Ilmavoimien esikunta
- apulaisjohtaja Henrik Nordell, Suomen puolustusteollisuusyhdistys
- johtaja Markku Lakomaa, Patria Industries Oyj.

Lisäksi yhteisen kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Nammo Lapua Oy ja Eurenco Vihtavuori Oy.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Puolustusministeriön hallinnonalan menot ovat vuoden 2005 talousarvioesityksessä yhteensä noin 2 137 miljoonaa euroa. Puolustusministeriön pääluokan menojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on noin 1,4 prosenttia sekä osuus valtion kokonaismenoista noin 5,6 prosenttia. Molemmat osuudet ovat säilyneet ennallaan verrattuna kuluvan vuoden talousarvioon.

Määrärahoista puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan käytettäväksi 577,1 miljoonaa euroa ja puolustusvoimien toimintamenoihin 1 308,7 miljoonaa euroa. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot, jotka vuoteen 2002 saakka sisältyivät valtiovarainministeriön pääluokkaan, ovat esityksen mukaan 196,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2004 talousarviossa arvonlisäveromenot olivat 172,5 miljoonaa euroa.

Puolustusmateriaalihankinnat

Puolustusmateriaalihankintojen osalta valiokunta toteaa, että niihin käytetyt määrärahat ovat vuoden 2004 tasolla. Valtaosa hankintamäärärahoista eli noin 531,5 miljoonaa euroa on sidottu jo aiempina vuosina hyväksytyjen tilausvaltuuksien toteuttamiseen. Hankintojen painopiste on edelleen strategisen iskun ennaltaehkäisy ja torjuntakyvyn saavuttamisessa vuoteen 2008 mennessä vuoden 2001 selonteon linjausten mukaisesti. Puolustushaaroista painopiste on edelleen maavoimien hankinnoissa.

Uutena tilausvaltuutena ehdotetaan aloitettavaksi merivoimien ja tiedustelun kehittämisen tilausvaltuus (PVKEH 2005), joka on tarkoitus toteuttaa vuosien 2005—2008 välisenä aikana. Mainittu tilausvaltuus on kokonaisuudessaan 114,6 miljoonan euron suuruinen. Siitä ehdotetaan käytettäväksi 13,5 miljoonaa euroa vuonna 2005. Tilausvaltuus sisältää merivoimien kehittämiseen sekä puolustusvoimien uuden kaikkien puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmäarkkitehtuurin luomiseen liittyviä hankkeita. Valiokunta toteaa, että talousarvioehdotus mahdollistaa uusien tilausvaltuuksien enimmäismäärän mukaisten suoritusten sitomisen alaa kuvaavaan hintakehitykseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan puolustushankinnoista yli 50 prosenttia suuntautuu kotimaahan eduskunnan edellyttämällä tavalla. Saamaansa selvitykseen viitaten puolustusvaliokunta pitää tärkeänä selventää mahdollisimman nopeasti sellaisen Suomessa tuotannollista toimintaa harjoittavan puolustusmateriaaliteollisuuden asema, jonka pääomistus on ulkomailla.

Puolustusvaliokunta pitää myös ensiarvoisen tärkeänä, että puolustushallinto ja Suomessa toimiva puolustusmateriaaliteollisuus pyrkivät mahdollisimman nopealla aikataululla luomaan kaavailtuja osaamiskeskuksia, jotta Suomessa olevaa puolustusmateriaaliteollisuuden taitotietoa kyetään puolustushallinnon ja puolustusmateriaaliteollisuuden yhteistyöllä säilyttämään sekä kehittämään edelleen.

Yksityiskohtana valiokunta kiinnittää huomiota lento-onnettomuudessa vuonna 2001 pahoin vaurioituneen Hornet-hävittäjän korjaamiseen. Valiokunta kannattaa pyrkimyksiä korjata kone. Valiokunta pitää perusteltuna ilmavoimien tavoitetta saada käyttää Hornet-hankinnasta Yhdysvalloista palautuvia rahoja koneen korjaamiseen ja muuntaa kone korjauksen yhteydessä kaksipaikkaiseksi koulutuskäyttöön soveltuvaksi koneeksi.

Puolustusvoimien toimintamenot

Puolustusvaliokunta toteaa, että puolustusvoimien toimintamenoihin kohdistuu yhä voimakkaampia paineita. Valiokunta pitää huolestuttavana, että nämä paineet ovat johtamassa esimerkiksi varusmiesten koulutuksessa maastovuorokausien määrän samoin kuin kertausharjoituksissa koulutettujen reserviläisten määrän vähenemiseen. Varusmiesten maastovuorokausien määrä oli 46 vuorokautta vielä vuonna 2003, mutta laskee 40 vuorokauteen vuonna 2005.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan energian ja polttoaineiden hintojen voimakas nousu on edelleen lisännyt toimintamenoihin kohdistuvia säästöpaineita. Erityisesti ilmavoimien osalta lentopolttoaineiden hinnan säilyminen korkealla tasolla voi valiokunnan saaman selvityksen mukaan johtaa lentotuntien määrän vähenemiseen.

Puolustusvoimien kiinteistömenot (vuokrat) ovat vuoden 2005 talousarviossa suuruudeltaan 208,1 miljoonaa euroa. Valiokunta toteaa, että toteutetun kiinteistöuudistuksen seurauksena kiinteistömenot ovat kaksinkertaistuneet vuoteen 2002 verrattuna. Valiokunta viittaa vuoden 2004 talousarviosta antamaansa lausuntoon (PuVL 3/2003 vp). Valiokunta piti lausunnossa tärkeänä, että uudistus ei jatkossakaan saa johtaa siihen, että puolustusvoimat joutuu käyttämään muihin tarkoituksiin varattuja toimintamäärärahoja kiinteistömenoihin.

Kumppanuushankkeet ja arvonlisävero

Talousarvion perusteluissa todetaan, että vuoden 2005 aikana laaditaan kumppanuusselvityk-

set käynnissä olevista kumppanuusohjelman pilttihankkeista. Valiokunta käsitteli puolustus-hallinnon kumppanuushankkeita hallituksen vuoden 2003 toimintakertomuksesta antamas- saan lausunnossa (PuVL 2/2004 vp). Valiokunta kiinnitti erityistä huomiota kysymykseen arvon- lisäveron määräytymisestä kumppanuushank- keissa. Valiokunta pitää valitettavana, että kumppanuushankkeiden osalta on valiokunnan saaman selvityksen mukaan edelleen epäselvää, miten arvonlisävero huomioidaan. Puolustusva-

liokunta pitää erittäin tärkeänä, että tämä kump- panuushankkeita koskevan päätöksenteon kan- nalta mitä keskeisin kysymys ratkaistaan hyvin pikaisella aikataululla.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää val- tiovarainvaliokunnalle,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huo- mioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kauko Juhantalo /kesk
jäs. Tarja Cronberg /vihr
Tony Halme /ps
Eero Heinäluoma /sd
Bjarne Kallis /kd
Antero Kekkonen /sd

Reijo Laitinen /sd
Kalevi Lamminen /kok
Eero Lankia /kesk
Olli Nepponen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Antti Rantakangas /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Antti-Juha Pelttari.